

PIVOT^{4A}

LEARNER'S MATERIAL

IKALAWANG MARKAHAN

Araling Panlipunan

G8

DepEd CALABARZON
Curriculum and Learning Management Division

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
Hindi Ipangibiti

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayumpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot ng Kagawaran.

Ang modyul na ito ay masusing sinuri at niribisa ayon sa pamantayan ng DepEd Regional Office 4A at ng Curriculum and Learning Management Division CALABARZON. Ang bawat bahagi ay tiniyak na walang nilabag sa mga panuntunan na isinasaad ng Intellectual Property Rights (IPR) para sa karapatang pampagkatuto.

Mga Tagasuri

PIVOT 4A Learner's Material
Ikalawang Markahan
Unang Edisyon, 2020

Araling Panlipunan Ikawalong Baitang

Job S. Zape, Jr.
PIVOT 4A Instructional Design & Development Lead

Alfred James A. Ellar
Content Creator & Writer

Jaypee E. Lopo & Leonardo C. Cargullo
Internal Reviewers & Editors

Lhovie A. Cauilan, Jael Faith T. Ledesma & Jhon Albert A. Rico
Layout Artist & Illustrators

Jhucel A. del Rosario & Melanie Mae N. Moreno
Graphic Artist & Cover Designer

Ephraim L. Gibas
IT & Logistics

Earvin Christian T. Pelagio, Komisyon sa Wikang Filipino
External Reviewer & Language Editor

Inilathala ng: Kagawaran ng Edukasyon Rehiyon 4A CALABARZON
Patnugot: Wilfredo E. Cabral
Pangalawang Patnugot: Ruth L. Fuentes

PIVOT 4A CALABARZON AP G8

Gabay sa Paggamit ng PIVOT 4A Learner's Material

Para sa Tagapagpadaloy

Ang modyul na ito ay inihanda upang makatulong sa ating mga mag-aaral na madaling matutuhan ang mga aralin sa asignaturang **Araling Panlipunan**. Ang mga bahaging nakapaloob dito ay sinigurong naayon sa mga ibinigay na layunin.

Hinihiling ang iyong paggabay sa ating mga mag-aaral para sa paggamit nito. Malaki ang iyong maitutulong sa pag-unlad nila sa pagpapakita ng kakayahang may tiwala sa sarili na kanilang magiging gabay sa mga sumusunod na aralin.

Salamat sa iyo!

Para sa Mag-aaral

Ang modyul na ito ay ginawa bilang sagot sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong mabigyan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anomang marka o sulat ang anomang bahagi nito. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga gawain sa pagkatuto.
2. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat gawain.
3. Maging tapat sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
4. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
5. Punan ang **PIVOT Assessment Card for Learners** sa pahina 38 sa pamamagitan ng akmang simbolo sa iyong Lebel ng Performans pagkatapos ng bawat gawain.
6. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagpadaloy kung tapos nang sagutin ang lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang iyong guro o tagapagpadaloy. Maaari ka ring humingi ng tulong sa iyong magulang o taga pag-alaga, o sinomang mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa.

Umaasa kami na sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakukuha ka ng malalim na pang-unawa. Kaya mo ito!

Mga Bahagi ng PIVOT 4A Modyul

	K to 12 Learning Delivery Process	Nilalaman
Panimula (Introduction)	Alamin	Ang bahaging ito ay naglalahad ng MELC at ninanais na resulta ng pagkatuto para sa araw o linggo, layunin ng aralin, pangunahing nilalaman at mga kaugnay na halimbawa para makita ng mag-aaral ang sariling kaalaman tungkol sa nilalaman at kasanayang kailangan para sa aralin.
	Suriin	
Pagpapaunlad (Development)	Subukin	Ang bahaging ito ay nagtataglay ng mga aktibidad, gawain at nilalaman na mahalaga at kawili-wili sa mag-aaral. Ang karamihan sa mga gawain ay umiinig sa mga konseptong magpapaunlad at magpapahusay ng mga kasanayan sa MELC. Layunin nito na makita o matukoy ng mag-aaral ang alam niya, hindi pa niya alam at ano pa ang gusto niyang malaman at matutuhan.
	Tuklasin	
	Pagyamanin	
Pakikipagpalihan (Engagement)	Isagawa	Ang bahaging ito ay nagbibigay ng pagkakataon sa mag-aaral na makisali sa iba't ibang gawain at oportunidad sa pagbuo ng kanilang mga Knowledge Skills at Attitudes (KSA) upang makahulugang mapag-ugnay-ugnay ang kaniyang mga natutuhan pagkatapos ng mga gawain sa Pagpapaunlad o D. Inilalantad ng bahaging ito sa mag-aaral ang totoong sitwasyon/gawain sa buhay na magpapasidhi ng kaniyang interes upang matugunan ang inaasahan, gawing kasiya-siya ang kaniyang pagganap o lumikha ng isang produkto o gawain upang ganap niyang maunawaan ang mga kasanayan at konsepto.
	Linangin	
	Ilangkop	
Paglalatap (Assimilation)	Isaisip	Ang bahaging ito ay maghahatid sa mag-aaral sa proseso ng pagpapakita ng mga ideya, interpretasyon, pananaw, o pagpapahalaga upang makalikha ng mga piraso ng impormasyon na magiging bahagi ng kaniyang kaalaman sa pagbibigay ng epektibong repleksiyon, pag-uugnay o paggamit sa alinmang sitwasyon o konteksto. Hinihikayat ng bahaging ito ang mag-aaral na lumikha ng mga estrukturang konseptuwal na magbibigay sa kaniya ng pagkakataong pagsama-samahin ang mga bago at dati ng natutuhan.
	Tayahin	

Ang modyul na ito ay nagtataglay ng mga pangunahing impormasyon at gabay sa pag-unawa ng mga Most Essential Learning Competencies (MELCs). Ang higit na pag-aaral ng mga nilalaman, konsepto at mga kasanayan ay maisasakatuparan sa tulong ng K to 12 Learning Materials at iba pang karagdagang kagamitan tulad ng Worktext at Textbook na ipagkakaloob ng mga paaralan at/o mga Sangay ng Kagawaran ng Edukasyon. Magagamit din ang iba pang mga paraan ng paghahatid ng kaalaman tulad ng Radio-based at TV-based Instructions o RBI at TVI.

Kabihasnang Minoan, Mycenean at Kabihasnang Klasiko ng Greece

Aralin

I

Ang pagbabago sa daloy ng pananaw at pamumuhay ng tao sa isang lipunan ay patuloy na nagbabago sa paglipas ng panahon. Ito ay hindi maiiwasan o matatakas. Ang mga pagbabagong ito ay nagdudulot ng pag-unlad ng kanilang kabihasnan.

Sa araling ito, tatalakayin ang mga mahahalagang pangyayari sa kasaysayan ng daigdig sa panahong klasik at tradisyunal. Partikular na ating susuriin ay ang mga pangyayari sa kabihasnang Minoan, Mycenean at ang kabihasnang Klasiko ng Greece.

Pagkatapos ng araling ito, inaasahang ikaw ay: a) natatakay ang mga mahahalagang pangyayari sa Minoan, Mycenean at Klasikong Greece, natutukoy ang mahahalagang konsepto sa mga pangyayaring ito at nasusuri ang pagkakasunod-sunod nga mga pangyayaring ito.

Kabihasnang Minoan, Mycenean at Klasikong Greece

Kabihasnang Minoan

Ayon sa mga arkeologo, ang kauna-unahang sibilisasyong Aegean ay nagsimula sa Crete mga 3100 B.C.E. o Before the Common Era. Tinawag itong Kabihasnang Minoan batay sa pangalan ni Haring Minos, ang maalamat na haring sinasabing nagtatag nito. Kilala ang mga Minoan bilang mahuhusay gumamit ng metal at iba pang teknolohiya. Nakatira sila sa mga bahay na yari sa laryo (bricks) at may sistema sila ng pagsulat. Magagaling din silang mandaragat.

Hindi nagtagal, kinilala ang Knossos bilang isang makapangyarihang lungsod at sinakop nito ang kabuuan ng Crete. Dito matatagpuan ang isang napakatayog na palasyo na nakatayo sa dalawang ektarya ng lupa at napaliligiran ng mga bahay na bato. Ang palasyo ay nasira ng sunud-sunod na sunog at iba pang mga natural na kalamidad.

Paglipas ng ilan pang taon na tinataya 1600 hanggang 1100 B.C.E., narating ng Crete ang kanyang tugatog. Umunlad nang husto ang kabuhayan dito dulot na rin ng pakikipagkalakalan ng mga Minoan sa Silangan at sa paligid ng Aegean. Dumarami ang mga bayan at lungsod at ang Knossos ang naging pinakamalaki.

Sa pamayanang Minoan ay may apat na pangkat ng tao: ang mga maharlika, mga mangangalakal, mga magsasaka, at ang mga alipin. Sila ay masayahing mga tao at mahilig sa magagandang bagay at kagamitan. Maging sa palakasan ay di nagpahuli ang mga Minoan. Sila na siguro ang unang nakagawa ng arena sa buong daigdig kung saan nagsasagawa ng mga labanan sa boksing.

Ang kabihasnang Minoan ay tumagal hanggang 1400 B.C.E. Nagwakas ito nang salakayin ang Knossos ng mga di nakikilalang mga mananalakay na sumira at nagwasak sa buong pamayanan. Tulad ng inaasahan, ang iba pang mga lungsod ng mga Minoan ay bumagsak at isa-isang nawala.

Kabihasnang Mycenaean

Bago pa man salakayin at sakupin ng mga Mycenaean ang Crete, nasimulan na nilang paunlarin ang ilang pangunahing kabihasnan sa Timog Greece.

Ang Mycenaean na matatagpuan 16 kilometro ang layo sa aplaya ng karagatang Aegean ang naging sentro ng kabihasnang Mycenaean. Ang mga lungsod dito ay pinag-ugnay ng maayos na daanan at mga tulay. Napapaligiran ng makapal na pader ang lungsod upang magsilbing pananggalang sa mga maaring lumusob dito. Pagdating ng 1400 B.C.E., napakalakas na mandaragat na ng mga Mycenaean at ito ay nalubos ng masakop at magupo nila ang Crete. Naiugnay nila ang Crete sa lumalagong kabihasnan sa Greece. Maraming mga salitang Minoan ang naidagdag sa wikang Greek. Ang sining ng mga Greek ay naimpluwensiyahan ng mga istilong Minoan. Ilan sa mga alamat ng Minoan ay naisama sa mga kwento at alamat ng mga Greek.

Bagamat walang naiwang mga nakasulat na kasaysayan, ang pagsasalin-salin ng mga kwento ng mga hari at bayaning Mycenaean ay lumaganap. Hindi naglaon ang mga kuwentong ito ay nag-ugnay sa mga tao at sa mga diyos-diyosan. Ito ang sinasabing naging batayan ng mitolohiyang Greek. Sa bandang huli, di nailigtas ng mga pader na kanilang ginawa ang mga Mycenaean sa paglusob ng mga mananalakay.

Noong 1100 B.C.E., isang pangkat ng tao mula sa hilaga ang pumasok sa Greece at iginupo ang mga Mycenaean. Sila ay kinilalang mga Dorian. Samantala, isang pangkat naman ng tao na mayroon dinkaugnayan sa mga Mycenaean ang tumungo sa timog ng Greece sa may lupain sa Asia Minor sa may hangganan ng karagatang Aegean. Nagtatag sila ng kanilang pamayanan at tinawag itong Ionia. Nakilala sila bilang mga Ionian.

Ang mga pangyayaring ito ay tinaguriang **dark age** o madilim na panahon na tumagal din nang halos 300 taon. Naging palasak ang digmaan ng mga iba't ibang kaharian. Nahinto ang kalakalan, pagsasaka, at iba pang gawaing pangkabuhayan. Maging ang paglago ng sining at pagsulat nang unti-unti ay naudlot din.

*Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014; "Project Ease Modyul 4:
Pagsibolng Sibilisasyong Griyego pp 10-11*

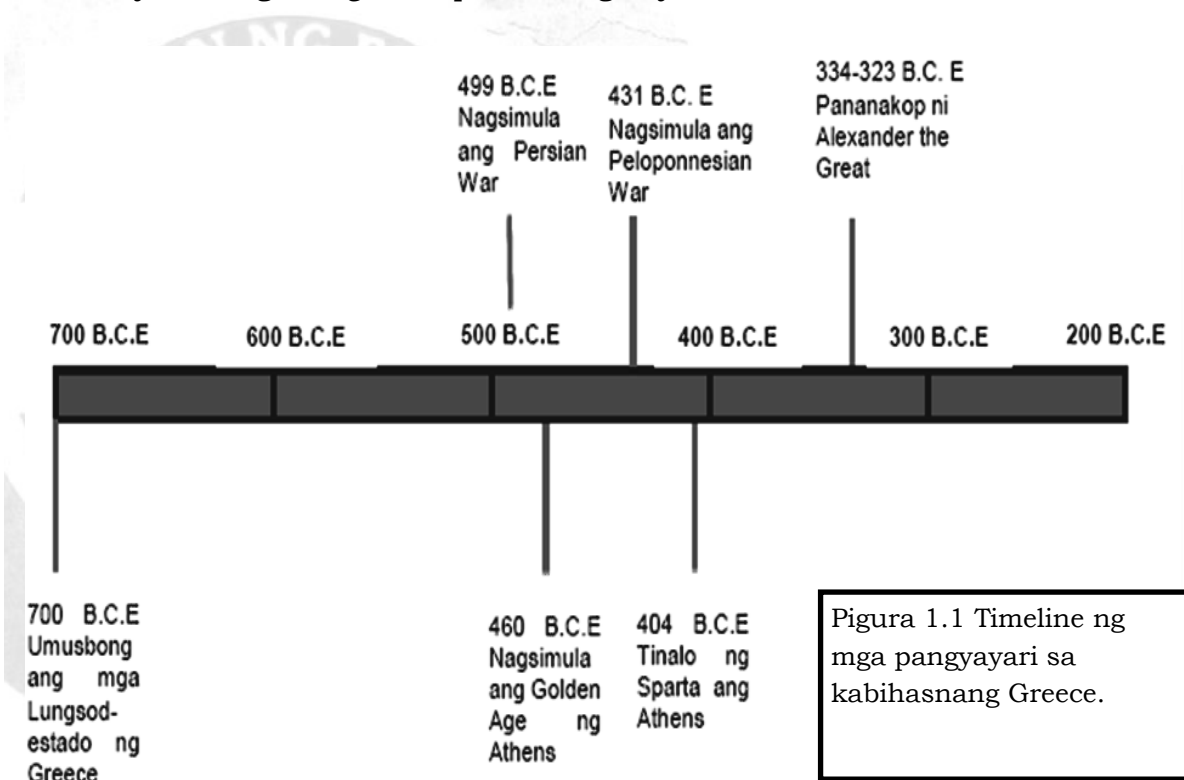
Kabihasnang ng Klasikong Greece

Naging sentro ng sinaunang Greece ang mabundok na bahagi ng tangway ng Balkan sa timog at ilang mga pulo sa karagatan ng Aegean. Samantala, ang karagatan ng Mediterranean ang naging tagapag-ugnay ng Greece sa iba pang panig ng mundo. Sa mundo ng mga sinaunang Greek, ang karagatan ang pinakamainam na daanan sa paglalakbay. Dahil dito karamihan sa mga pamayanan nila ay matatagpuan 60 kilometro lamang mula sa baybay-dagat.

Mula sa labi ng madilim na panahon, unti-unting umusbong sa Ionia ang isang bagong sibilisasyon na mabilis ding lumaganap sa kabuuan ng Greece. Ilang pamayanan sa baybayin ng Greece na tinatawag ang kanilang sarili na Hellenes o Greeks ang nagkaroon ng malaking bahagi sa sibilisasyong ito. Kinilala ito sa kasaysayan bilang Kabihasnang Hellenic mula sa kanilang tawag sa Greece na Hellas. Ito ay tumagal mula 800 B.C.E. hanggang 400 B.C.E. at naging isa sa mga pinakadakilang sibilisasyong naganap sa kasaysayan ng daigdig.

Dahil sa mga digmaan bago pa ang Panahong Hellenic, nagtayo ng mga kuta ang mga Greek sa mga lugar sa may gilid ng mga burol at sa mga taluktok ng bundok upang maprotektahan ang kanilang sarili sa pagsalakay ng iba't ibang pangkat. Ang mga pook na ito ay naging pamayanan. Dito nagsimula ang mga lungsodestado o polis kung saan hango ang salitang may kinalaman sa pamayanan tulad ng pulisya, politika at politiko.

May malalaki at maliliit na polis. Ang pinakahuwarang bilang na dapat bumuo ng isang **polis** ay 5000 na kalalakihan dahil noon ay sila lamang ang nailalagay sa opisyal na talaan ng populasyon ng lungsod-estado. Karamihan sa mga polis ay may mga pamayanang matatagpuan sa matataas na lugar na tinawag na **acropolis** o mataas na lungsod. Sa panahon ng digmaan, ito ang naging takbuhan ng mga Greek para sa kanilang proteksyon. Sa acropolis matatagpuan ang matatayog na palasyo at templo kung kaya't ito ang naging sentro ng politika at relihiyon ng mga Greek. Samantala, ang ibabang bahagi naman ay tinawag na **agora** o pamilihang bayan.

Pigura 1.1 Timeline ng mga pangyayari sa kabihasnang Greece.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014;"Project Ease Modyul 4:

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Sagutin ang mga tanong sa ibaba. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Saan nagmula ang Kabihasnang Minoans?

2. Ano ang dahilang ng pagunlad ng kanilang kabihasnang?

3. Sino-suno ang mga pangkat ng tao sa pamayanan ng Minoans?

4. Bakit nagwakas ang kabihasan ng Minoan?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Subuking itala ang mga mahahalagang pangyayari sa buhay mo sa mga baitang na pinagdaan mo. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Baitang:	Mahalagang Pangyayari sa Baitang na ito:
Baitang 1	
Baitang 3	
Baitang 5	
Baitang 7	

Ano ang napansin mong pagbabago:

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Itala ang mga mahahalagang pangyayari sa bawat kabihasnan sa loob ng tsart. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Mga Kabihasnan	Mahahalagang Pangyayari
Minoan	
Mycenaean	
Klasikong Greece	

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Suriin ang bawat pangyayari sa mga kabihasnan. Tukuyin ang pinag-ugnayan ng mga pangyayaring ito. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Isang pangyayari sa Kabihasnang Minoans:

Isang pangyayari sa Kabihasnang Mycenaean:

Ungayang Pangyayari:

Isang pangyayari sa Klasikong Greece:

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Dagdagan ang pahayag sa ibaba. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Ang ang kabihasyang klasiko at tradisyunal ay mailalarawan bilang: _____

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Sagutin ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Tatlong (3) konsepto na natutunan ko mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

Dalawang (2) mahalagang bagay na ayaw kong makalimutan mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.

Isang (1) gawain na gusto kong subukan mula sa aking natutunan sa Araling ito:

1. _____.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Basahing mabuti ang mga pangungusap. Isulat ang salitang **TAMA** kung wasto ang ipinapahayag ng pangungusap at **MALI** kung di-wasto. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

_____ 1. Kinilala ang Knossos bilang isang makapangyarihang lungsod at sinakop nito ang kabuoan ng Athens.

_____ 2. Sa pamayanang Minoan ay may apat na pangkat ng tao: ang mga maharlika, mga mangangalakal, mga kawal, at ang mga alipin.

_____ 3. Bagamat walang naiwang mga nakasulat na kasaysayan, ang pagsasalin-salin ng mga kwento ng mga hari at bayaning Mycenaean ay lumaganap.

_____ 4. Naging sentro ng sinaunang Greece ang mabundok na bahagi ng tangway ng Bulkan sa timog at ilang mga pulo sa karagatan ng Aegean.

_____ 5. Karamihan sa mga polis ay may mga pamayanang matatagpuan sa matataas na lugar na tinawag na acropolis o mataas na lungsod.

Kontribusyon ng Kabihasnang Romano

Aralin

I

Matatandaan sa kasaysayan ng daigdig, ang mga Romano ay isa sa pinakamalawak at pinakamakapangyarihang imperyo na naitatag sa mundo. Sa lawak ng kanilang nasasakupan hindi maitatanggi ang lawak din ng kanilang kontribusyon sa iba't ibang dako ng daigdig.

Sa araling ito, ating tutuklasin ang mga kontribusyon ng kabihasnang Romano. Tatalakayin din natin ang kanilang kasaysayan at mga pangayayring nagbigay tingkad sa kanilang kabihasnan.

Pagkatapos ng ating aralin, ikaw ay inaasahang: natataya ang mga mahahalagang pangyayari sa kabihasnan ng Romano at naipaliliwanag ang mga kontribusyon ng kabihasnang Romano.

Kontribusyon ng Kabihasnang Romano

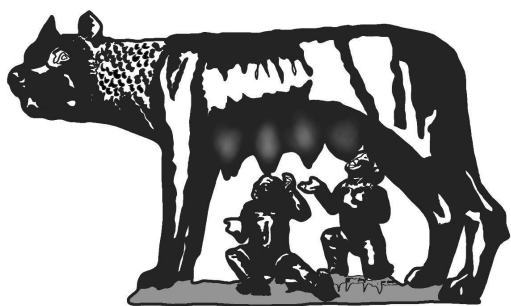
Ang Italy ay isang bansang matatagpuan sa kanlurang Europe. Ito ay isang peninsula na nakausli sa Mediterranean Sea. Katulad ng Greece, ang Italy ay binubuo ng maraming kabundukan at ilang mga kapatagan. Isang mahalagang kapatagan ang Latium. Ang Ilog Tiber ay dumadaloy sa kapatagang ito. May ilang bakas ng sinaunang kabihasnan sa kapatagan ng Latium at sinasabing dito umusbong ang dakilang lungsod ng Rome.

Masasabing istrategiko ang lokasyon ng Rome dahil sa Ilog Tiber na nag-uugnay dito at sa Mediterranean Sea. Ang lokasyong ito ay nagbigay-daan sa pakikipagkalakalan ng Rome sa mga bansang nakapalibot sa Mediterranean Sea. Ang saganang kapatagan at maunlad na agrikultura ay kayang suportahan ang pagkakaroon ng malaking populasyon.

Ang Simula ng Rome

Ang Rome ay itinatag sa kalagitnaan ng ikawalong siglo B.C.E. ng mga unang Roman na nagsasalita ng Latin, isang sangay ng wikang nabibilang sa Indo-Europeo. Sila ay lumipat sa gitnang Italy at nagtayo ng sakahang pamayanan sa Latium Plain.

Ayon sa isang matandang alamat ang Rome ay itinatag ng kambal na sina Romulus at Remus. Habang mga sanggol pa lamang, inilagay sila sa isang basket at ipinaanod sa Tiber River ng kanilang amain sa takot na angkinin ng kambal ang kaniyang trono. Ang kambal ay sinagip at inaruga ng isang babaing lobo. Nang lumaki ang dalawa at nalaman ang kanilang pinagmulan, inangkin nila ang trono at

itinatag ang Rome sa pampang ng Tiber River noong 753 B.C.E.

Ang mga Romano ay tinalo ng mga Etruscan, ang kalapit na tribo sa hilaga ng Rome. Sila ay magagaling sa sining, musika, at sayaw. Dalubhasa rin sila sa arkitektura, gawaing metal, at kalakalan.

Tinuruan nila ang mga Romano sa pagpapatayo ng mga gusaling may arko, mga **aqueduct**, mga barko, paggamit ng tanso, paggawa ng mga sandata sa pakikipagdigma, pagtanim ng ubas, at paggawa ng alak.

Ang Republikang Romano

Sang-ayon sa tradisyon, pinaalis ng mga Roman ang punong Etruscan at nagtayo ng Republika, isang pamahalaang walang hari.

Noong 509 B.C.E, namuno si Lucius Junius Brutus at nagtagumpay sa pagtataboy sa mga Etruscan. Pagkatapos maitaboy ang huling haring Etruscan na si Tarquinius Superbus, itinatag ni Lucius Junius Brutus ang isang Republika. Tumagal ito mula 509 hanggang 31 B.C.E.

Sa halip na pumili ng hari, naghalal ang mga Roman ng dalawang **konsul** na may kapangyarihang tulad ng hari at nanungkulan sa loob lamang ng isang taon. Bawat isa ay may kapangyarihang pigilin ang pasya ng isa. Dahil sa pagkakahati ng kapangyarihan ng mga konsul, humina ang sangay tagapagpaganap. Sa oras ng kagipitan, kinakailangang pumili ng diktador na manunungkulan sa loob lamang ng anim na buwan. Nagtatamasa ang diktador ng higit na kapangyarihan kaysa mga konsul.

Republika lamang sa pangalan ang mga pamahalaan dahil laan lamang ito sa mga maharlika o patrician. Pawang mga patrician ang dalawang konsul, ang **diktador** at ang lahat ng kasapi ng senado. Mga kapos sa kabuhayan ang **plebeian** at kasapi ng **Assembly** na binubuo ng mga mandirigmang mamamayan. Walang kapangyarihan ang plebeian at hindi rin makapag-aasawa ng patrician.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014; Halaw sa Kasaysayan ng Daigdig, Batayang Aklat sa Araling Panlipunan, Ikatlong Taon nina Vivar et. al. pahina 92.

Ilang Kontribusyon ng Kabihasnang Romano

Batas

Ang mga Roman ay kinikilala bilang pinakadakilang mambabatas ng sinaunang panahon. Ang kahalagahan ng Twelve Tables ay ang katotohanan na wala itong tinatanging uri ng lipunan. Ito ay batas para sa lahat, patrician o plebeian man. Ito ang ginamit upang alamin ang mga krimen at tantiyahin ang kaukulang parusa. Nakasaad dito ang mga karapatan ng mga mamamayan at ang pamamaraan ayon sa batas .

Panitikan

Ang panitikan ng Rome ay nagsimula noong kalagitnaan ng ikatlong siglo B.C.E. Subalit ang mga ito ay salin lamang ng mga tula at dula ng Greece. Ang halimbawa ay si Livius Andronicus na nagsalin ng Odyssey sa Latin. Si Marcus Palutus at Terence ay ang mga unang manunulat ng comedy. Ang iba pang manunulat ay sina Lucretius at Catullus. Si Cicero naman ay isang manunulat at orador na nagpahalaga sa batas. Ayon sa kanya, ang batas ay hindi dapat maimpluwensiyahan ng kapangyarihan o sirain ng pera kailanman.

Inhenyeriya

Ipinakita ng mga Roman ang kanilang galing sa inhenyeriya. Nagtayo sila ng mga daan at tulay upang pag-ugnayin ang buong imperyo kabilang ang malalayong lugar. Marami sa mga daan na ginawa nila noon ay ginagamit pa hanggang ngayon. Isang halimbawa ang Appian Way na nag-uugnay sa Rome at timog Italy. Gumawa rin sila ng mga aqueduct upang dalhin ang tubig sa lungsod.

Arkitektura

Ang mga Roman ang tumuklas ng semento. marunong na rin silang gumamit ng **stucco**, isang plaster na pampahid at pantakip sa labas ng pader. Umaangkat sila ng marmol mula sa Greece. Ang arch na natutuhan ng mga Roman mula sa mga Etruscan ay ginagamit sa mga temple, **aqueduct**, at iba pang mga gusali. Ang gusali na ipinakilala ng mga Roman ay ang **basilica**, isang bulwagan ng nagsisilbing korte at pinagpupulungan ng Assembly. Ang **forum** ay ang sentro ng lungsod. Pampublikong palikuran at pamilihan. At ang **Colloseum** isang amphitheater para sa labanan ng mga gladiator.

Pananamit

Dalawa ang kasuotan ng mga lalaking Roman. Ang **tunic** ay kasuotang pambahay na hanggang tuhod. Ang **toga** ay isinusuot sa ibabaw ng tunic kung sila ay lumalabas ng bahay. Ang mga babaeng Roman ay dalawa rin ang kasuotan. Ang **stola** ay kasuotang pambahay na hanggang talampakan. Ang **palla** naman ay inilalagay sa ibabaw ng stola.

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Batay sa binasang teksto, magtala ng ilang kontribusyon ng kabihasnang Romano. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Kategorya	Kontribusyon
PULITIKA	
PAMUMUHAY	
GUSALI	

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Tukuyin ang salita ayon sa hinihingi ng mga pangungusap. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Ito ay isang peninsula na nakausli sa Mediterranean Sea.

A L I T A

2. Ayon sa matandang alamat, ang Rome ay itinatag ng kambal n sina:

S U L U M O R

S U M E R

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3 : Batay sa binasang teksto, ilarawan ang mga sumunod na bahagi ng Republika ng Romano. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

1. **Konsul:** _____

2. **Diktador:** _____

3. **Plebian:** _____

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Balikan ang mga mahahalagang pangyayari sa kabihasnang Romano. Tukuyin ang sanhi at bunga mga ito. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

SANHI	BUNGA

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Itala ang ilang mga kontribusyon ng kabihasnang Romano na ginagamit sa kasalukuyan. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Kontribusyon:

Saan ginagamit sa kasulukayan

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Gumuhit ng isang kontribusyon ng kabihasnang Romano na matatagpuan sa loob ng inyong tahanan. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Tatlong (3) konsepto na natutunan ko mula sa aralin:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

Dalawang (2) mahalagang bagay na ayaw kong makalimutan mula sa aralin:

1. _____.
2. _____.

Isang (1) gawain na gusto kong subukan mula sa aking natutunan sa araling ito:

1. _____.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8: Basahin at unawain ang bawat pangungusap. Piliin ang letra ng wastong kasagutan sa bawat bilang. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Ito ang guasaling ipinakilala ng mga Romano bilang bulwagan ng nagsisilbing korte at pinagpupulungan ng Assembly.
A. Colloseum
B. Basilika
C. forum
D. Aqueduct
2. Ito ay tumutukoy sa lugar bilang sentro ng lungsod.
A. Colloseum
B. Basilika
C. forum
D. Aqueduct
3. Sila ay may kapangyarihang tulad ng hari at nanungkulan sa loob lamang ng isang taon. Bawat isa ay may kapangyarihang pigilin ang pasya ng isa.
A. Emperador
B. Plebian
C. Diktador
D. Konsul
4. Siya ay nagtatamasa ng higit na kapangyarihan kaysa mga konsul.
A. Diktador
B. Plebian
C. Emperador
D. Konsul
5. Ang mga sumusunod ay itinuturing na pinakamahalagang kontribusyon ng kabihasnang Romano sa kabihasnang pandaigdig, maliban sa _____.
A. Senado
B. Assembly
C. Bakal
D. Batas

Pag-usbong at Pagunlad ng mga Klasikong Kabihasnan

Aralin

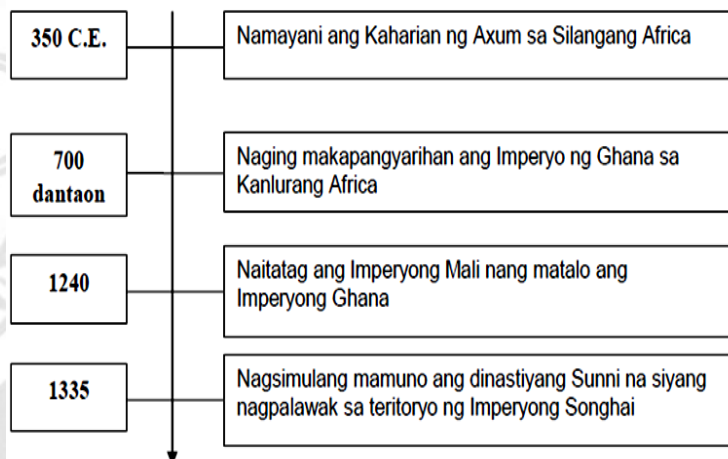
Sa pagdaan ng panahon, dumadami ang mga mamamayang nagiging kabihasnan lalo na sa panahon ng klasiko. Ang panahon ng klasiko ay ang pagusbong at pag-unlad sa iba't ibang larangan ng pamumuhay ng mga tao.

Sa aralin na ito, iyong susuriin ang pag-usbong at pagunlad ng mga klasikong kabihasnan tulad ng Africa, America at mga pulo sa Pacific. Masusuri mo rin kung paano nakaimpluwensiya ang mga pangyayaring naganap sa mga kabihasnang ito sa pagtugon sa hamon ng mga mamamayan sa mga nabanggit na kontinente tungo sa pagbuo ng kanilang sariling pagkakakilanlan.

Pagkatapos ng ating aralin, ikaw ay inaasahang natutukoy ang iba't ibang klasikong kabihasnan sa Africa, America at mga pulo sa Pacific; natataya ang mga dahilan ng pag-usbong at pagunlad ng mga klasikong kabihasnan; at nausuri ang pamumuhay ng mga tao sa mga klasikong kabihasnan.

Klasikong Kabihasnan sa Africa

Ang kaharian ng Axum ay sentro ng kalakalan noong 350 C.E. Malawak ang pakikipagkalakalan nito at sa katunayan, ito ay may pormal na kasunduan ng kalakalan sa mga Greek. Mga elepante, ivory (ngipin at pangil ng elepante), sungay ng rhinoceros, pabango, at pampalasa o rekado ang karaniwang kinakalakal sa Mediterranean at Indian Ocean. Kapalit nito, umaangkat ang Axum ng mga tela, salamin, tanso, bakal, at iba pa. Isang resulta ng malawakang kalakalan ng Axum ay ang pagtanggap nito ng Kristiyanismo. Naging opisyal na relihiyon ng kaharian ang Kristiyanismo noong 395 C.E.

Sa kabilang dako, ang Kanlurang Africa ay naging tahanan din ng mga unang kabihasnan. Dito umusbong ang mga imperyo ng Ghana, Mali, at Songhai.

Ang Imperyong Ghana

Ang Ghana ang unang estadong naitatag sa Kanlurang Africa. Sumibol ang isang malakas na estado sa rehiyong ito dulot ng lokasyon nito sa timog na dulo ng kalakalang Trans-Sahara. Nagkaroon sa Ghana ng malaking pamilihan ng iba't ibang produkto tulad ng ivory, ostrich, feather, ebony, at ginto. Ang mga ito ay ipinagpalit ng mga katutubo sa asin, tanso, figs, dates, sandatang yari sa bakal, katad, at iba pang produktong wala sila.

Ang Imperyong Mali

Ang Mali ang tagapagmana ng Ghana. Nagsimula ang Mali sa estado ng Kangaba, isa sa mahalagang outpost ng Imperyong Ghana. Ang pag-akyat ng Mali

ng Senegal River at Gambia River, pasilangan patungong Timbuktu, at pahilaga patungong Sahara Desert. Hawak nito ang mga ruta ng kalakalan. Noong mamatay si Sundiata noong 1255, ang Imperyong Mali ang pinakamalaki at pinakamapangyarihan sa buong Kanlurang Sudan.

Ang Imperyong Songhai

Simula pa noong ikawalong siglo, ang Songhai ay nakikipagkalakalan na sa mga Berber na taon-taon ay dumarating sa mga ruta ng kalakalan sa Niger River. Maliban sa kalakalan, dala rin ng mga Berber ang pananampalatayang Islam. Sa pagsapit ng 1010, tinanggap ni Dia Kossoi, hari ng mga Songhai, ang Islam. Bagama't hinikayat niya ang mga Songhai na tanggapin ang Islam, hindi niya pinilit ang mga ito.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014

Klasikong Kabihasnan sa America

Ang pagiging maunlad at makapangyarihan ay nagtulak sa mga kabihasnan sa Mesoamerica at Timog America na manakop ng lupain at magtayo ng imperyo. Malawak ang naging impluwensiya ng mga Maya, Aztec, at Inca kung kaya't itinuturing ang mga ito na Kabihasnang Klasikal sa America.

Kabihasnang Maya (250 C.E. – 900 C.E.)

Namayani ang Kabihasnang Maya sa Yucatan Peninsula, ang rehiyon sa Timog Mexico hanggang Guatemala. Nabuo rito ang mga pamayanang lungsod ng Maya tulad ng Uaxactun, Tikal, El Mirador, at Copan. Nakamit ng Maya ang rurok ng kaniyang kabihasnan sa pagitan ng 300 C.E. at 700 C.E. Sa lipunang Maya, katuwang ng mga pinuno ang mga kaparian sa pamamahala. Pinalawig ng mga pinunong tinatatawag na halach uinic o “tunay na lalaki” ang mga pamayanang urban na sentro rin ng kanilang pagsamba sa kanilang mga diyos. Nang lumaon, nabuo rito ang mga lungsod-estado. Sila ay nagtataglay ng ganap na kapangyarihan. Naiugnay ng malalawak at maayos na kalsada at rutang pantubig ang mga lungsod-estado ng Maya.

Kabihasnang Aztec (1200 – 1521)

Kung ang mga Maya ay nagtatag ng kanilang Kabihasnan sa timog na bahagi ng Mesoamerica, ang mga Aztec naman ay naging makapangyarihan sa gitnang bahagi nito. Matatandaan na sa bahagi ring ito umusbong ang sinaunang Kabihasnang Olmec. Bunga nito, ang pamumuhay at paniniwala ng mga Aztec ay may impluwensiya ng mga Olmec. Subalit, hindi tulad ng mga Olmec, ang mga Aztec ay nagpalawak ng kanilang teritoryo. Mula sa dating maliliit na pamayanang agrikultural sa Valley of Mexico, pinaunlad ng mga Aztec ang kanilang kabihasnan at nagtatag ng sariling imperyo. Kinontrol nila ang mga karatig lupain sa gitnang bahagi ng Mesoamerica. Ang mga Aztec ay mga nomadikong tribo na ang orihinal na pinagmulan ay hindi tukoy. Unti-unti silang tumungo sa Lambak ng Mexico sa pagsapit ng ika-12 siglo C.E. Ang salitang Aztec ay nangangahulugang “isang nagmula sa Aztlan,” isang mitikong lugar sa Hilagang Mexico.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014

Kabihasnang Inca (1200-1521)

Noong ika-12 siglo, isang pangkat ng mga taong naninirahan sa Hilagang-Kanlurang bahagi ng Lake Titicaca sa matabang lupain ng Lambak ng Cuzco. Sa pamumuno ni Manco Capac, bumuo sila ng maliliit na lungsod-estado. Ang salitang Inca ay nagangahulugang “imperyo.” Hango ito sa pangalan ng pamilyang namuno sa isang pangkat ng tao na nanirahan sa Andes. Unti-unting pinalawig ng mga Inca ang kanilang teritoryo hanggang sa masakop nito ang 3,220 kilometro kuwadrado sa kahabaan ng baybayin ng Pacific. Saklaw ng imperyong ito ang kasalukuyang lupain ng Peru, Ecuador, Bolivia, at Argentina.

Klasikong Kabihasan sa mga Pulo ng Pacific

Ang mga pulo sa Pacific o Pacific Islands ay nahahati sa tatlong malalaking pangkat ang Polynesia, Micronesia, at Melanesia. Ang mga katawagang ito ay iginawad ng mga Kanluranin matapos nilang makita ang kaayusan ng mga pulo at ang anyo ng mga katutubo nito.

Polynesia

Ang Polynesia ay matatagpuan sa gitna at timog na bahagi ng Pacific Ocean na nasa silangan ng Melanania at Micronesia. Ang Polynesia ay higit na malaki kaysa pinagsamang lupain ng Melanania at Micronesia. Ang sentro ng pamayanan ay ang tohua na kadalasang nasa gilid ng mga bundok. Ito ay tanghalan ng mga ritwal at pagpupulong. Nakapaligid satohua ang tirahan ng mga pari at mga banal na estruktura. Ang pangunahing kabuhayan ng mga Polynesian ay pagsasaka at pangangisda. Ang karaniwang tanim nila ay taro o gabi, yam o ube, breadfruit, saging, tubo, at niyog. Sa pangangisda naman nakahuhuli sila ng tuna, hipon, octopus, at iba pa. Nanghuhuli rin sila ng pating. Sa larangan ng pananampalataya, naniniwala sila sa banal na kapangyarihan o mana. Ang katagang mana ay nangangahulugang “bisa” o “lakas.” Sa mga sinaunang Polynesian, ang mana ay maaaring nasa gusali, bato, bangka, at iba pang bagay.

Micronesia

Ang maliliit na pulo at atoll ng Micronesia ay matatagpuan sa hilaga ng Melanesia at sa silangan ng Asya. Ang mga sinaunang pamayanan dito ay matatagpuan malapit sa mga lawa o dagat-dagatan. Ito ay upang madali para sa mga tao ang lumabas at maglayag sa karagatan. Itinatag nila ang kanilang mga pamayanan sa bahaging hindi gaanong tinatamaan ng bagyo o malalakas na ihip ng hangin. Pagsasaka ang pangunahing kabuhayan ng mga Micronesian. Nagtatanim sila ng taro, breadfruit, niyog, at pandan. Pangangisda ang isa pang ikinabubuhay ng mga Micronesian. Animismo rin ang sinaunang relihiyon ng mga Micronesian. Ang mga ritwal para sa mga makapangyarihang diyos ay kinapapalooban ng pag-aalay ng unang ani.

Melanania

Ang Melanesia ay matatagpuan sa hilaga at silangang baybay-dagat ng Australia. Ang mga sinaunang pamayanan dito ay maaaring nasa baybaying-dagat o sa dakong loob pa. Pinamumunuan ito ng mga mandirigma. Tagumpay sa digmaan ang pangkaraniwang batayan ng pagpili sa pinuno. Sa maraming grupong Papuan, ang kultura ay hinubog ng mga alituntunin ng mga mandirigma tulad ng katapangan, karahasan, paghihiganti, at karangalan.

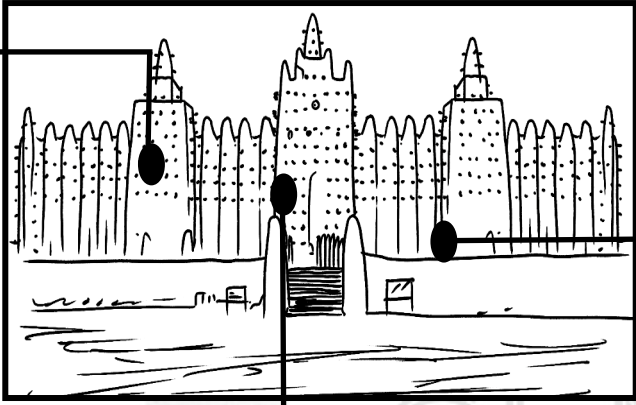
Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Palatandaan ng isang maunlad na kabihasnan ang matatag na arkitektura na ipinatayo bunga ng magkakaibang dahilan. Bilang isang imbestigador, suriin ang sumusunod na arkitektura sa pamamagitan ng pagsagot sa mga gabay na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1

Ilarawan ang Disenyo.

3

Ano ang iyong masasabi sa kakayahan ng mga gumawa?

2

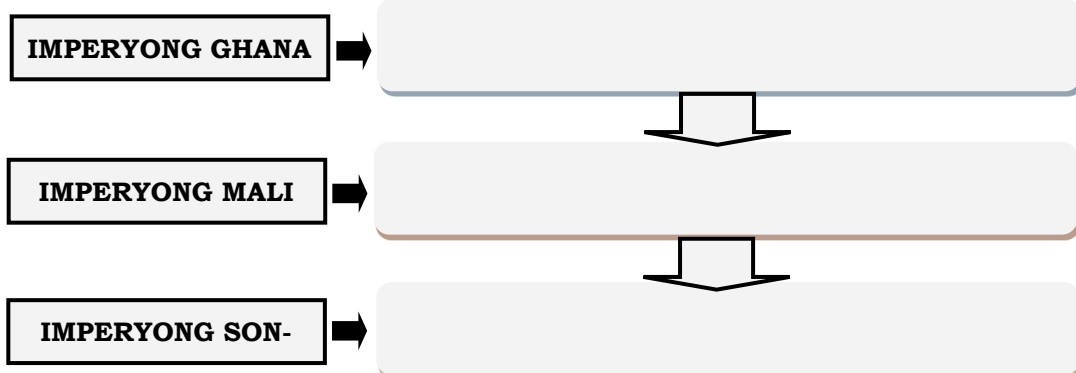
Bakit ipinagawa?

1. _____

2. _____

3. _____

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Ipaliwanag ang mga pangyayaring nagdulot sa pagpapalit ng mga imperyo sa kabihasnang Africa. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Tukuyin at isulat ang mga epekto ng mga klasikong kabihasnan sa lipunan sa kasalukuyang panahon. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

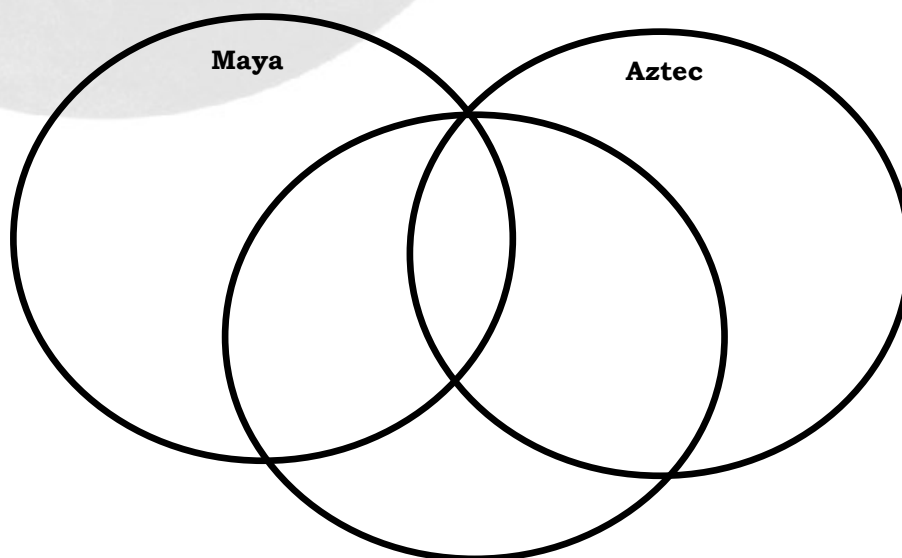
Klasikong Kabihasnan	Epekto/Impluwensya sa Kasalukuyang Lipunan
Africa	
America	
Mga Pulo sa Pacific	

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Tukuyin at isulat ang mga epekto ng mga klasikong kabihasnan sa lipunan sa kasalukuyang panahon. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Mga Pulo sa Pacific	Katangian
Polynesia	
Melanasia	
Micronasia	

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Suriin ang mga pagkakatatulad at pagkakaiba ng mga klasikong kabihasnan sa Amerika. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6:Dugtungan ang mga pangungusap upang makabuo ng isang makabuluhang pangungusap. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Ang **Kabihasnang Africa** ay _____.

Ang **Kabihasnang America** ay _____.

Ang **Kabihasnan sa mga pulo ng Pacific** ay _____.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7:Basahing mabuti ang mga pahayag sa ibaba. Isulat ang hinihingi nga bawat pangungusap. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

_____ 1. Ito ang itinuturing na kaunaunahang estadong naitatag sa Kanlurang Africa

_____ 2. Sila ang nakikipagkalakalan na sa mga Berber na taon-taon ay dumarating sa mga ruta ng kalakalan sa Niger River.

_____ 3. Ang salitang ito ay nangangahulugang “isang nagmula sa Aztlan,”isang mitikong lugar sa Hilagang Mexico.

_____ 4. Ito ay matatagpuan sa gitna at timog na bahagi ng Pacific Ocean.

_____ 5. Ito ay nangangahulugang “bisa” o “lakas” na maaaring nasa gusali, bato, bangka, at iba pang bagay.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8: Sagutin ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Tatlong (3) konsepto na natutunan ko mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

Dalawang (2) mahalagang bagay na ayaw kong makalimutan mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.

Isang (1) gawain na gusto kong subukan mula sa aking natutunan sa Araling ito:

Kontribusyon ng Klasikong Kabihasnan sa Pag-unlad ng Pandaigdigang Kamalan

Aralin

I

Sa nakaraang aralin, tinalakay nating ang pag-usbong at pag-unlad ng iba't ibang kalsikong kabihasnan. Sa araling ito naman, ating mas palalalimin ang pagkaunawa sa kontribusyon ng mga klasikong kabihasnang ito at ang halaga nito sa pag-unlad pandaigdigang kamalayan.

Pagkatapos ng araling ito, ikaw ay inaasahang: natataya ang iba't ibang kontribusyon ng mga klasikong kabihasnan at napahahalagahan ang mga kontribusyon ng kalsikong kabihasnan sa pandaigdigang kamalayan.

Mga Kontribusyon ng Klasikong Kabihasnan

Sa kabihasnan ng Africa, matatandaan na ang Egypt ang isa sa mga pinakaunang lunduyan ng kabihasnan sa daigdig. Maliban sa Egypt, ang Axum ang kasalukuyang Ethiopia sa Silangang Africa ay napatanyag din dahil sa naging sentro ito ng kalakalan. Binibisita ito ng mga mangangalakal mula sa Persia at Arabia. Umusbong din ang mga estado sa rehiyon ng Sudan kung saan ang kanilang yaman ay dulot ng kanilang kapangyarihan sa kalakalang tumatawid sa Sahara. Kapwa nasa Silangang Africa ang dalawang kabihasnang ito. Isa sa mga umunlad na kultura sa Africa ay ang rehiyon na malapit sa Sahara. Nakatulong sa kanilang pamumuhay ang pakikipagkalakalan. Tinawag itong Kalakalang Trans-Sahara. Bunga nito, nakarating sa Europe at iba pang bahagi ng Asya ang mga produktong African.

Sa kabihasnan ng America, habang umuunlad at nagiging makapangyarihan ang mga Sinaunang Kabihasnan sa Mesopotamia, India, at China, nagsisimula naman ang mga mamamayan sa Mesoamerica na magsaka. Ang maliliit na pamayanang agrikultural na ito ay nabuo sa Gitna at Timog na bahagi ng Mesoamerica. Nang lumaon, naging makapangyarihan ang ibang pamayanan at nakapagtatag ng lungsod-estado. Ang mga bumuo ng lungsod-estado ay nakapagtatag ng sarili nilang kabihasnan. Sa kasalukuyan, makikita pa rin ang mga pamana ng mga Kabihasnang Klasikal na Maya, Aztec, at Inca. Ang mga estruktura tulad ng Pyramid of Kukulcan, Pyramid of the Sun, at ang lungsod ng Machu Picchu ay hinahangaan at dinarayo ng mga turista dahil sa ganda at kakaibang katangian nito. Nananatili itong paalala ng mataas na kabihasnang nabuo ng mga sinaunang mamamayan sa America.

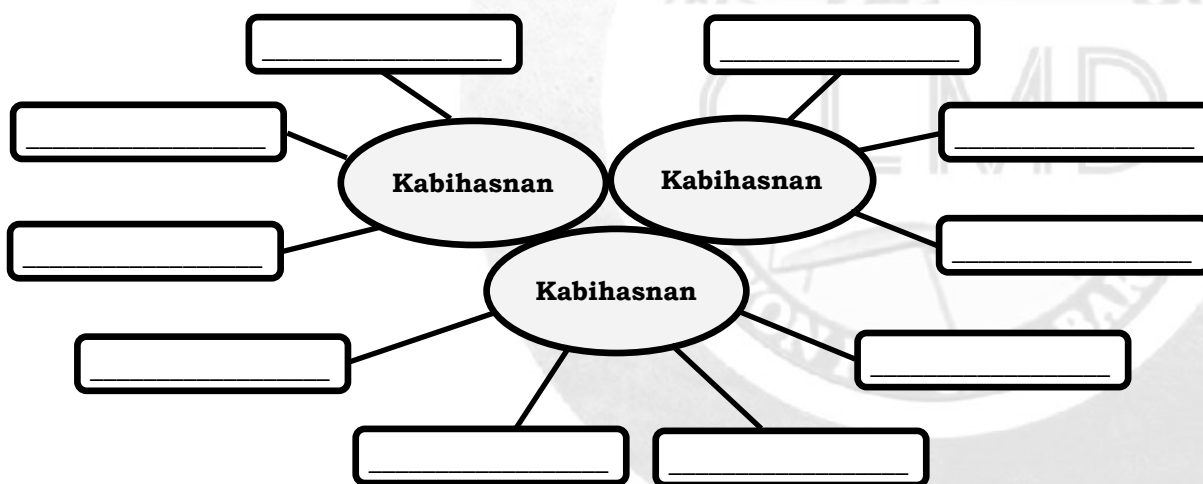
Sa kabihasnan ng mga Pulo sa Pacific, Magkaugnay ang sinaunang kasaysayan at kultura ng mga pulo ng Pacific at Timog-Silangang Asya. Ito ay dahil ang nandayuhan at nanahan sa dalawang rehiyong ito ay mga Austonesian. Ang Austronesian ay tumutukoy sa mga taong nagsasalita ng mga wikang nabibilang sa Austronesian o Malayo-Polynesian. Ito ang pinakamalaking pamilya ng wika sa daigdig. May sariling katangian at kakayahan ang mga isla sa Pacific. Nakabatay ang kanilang pamumuhay sa pakikipagkalakalan sa iba't ibang isla at kontinente. Bagamat hindi ito kasing-unlad, kasing-tanyag at kasing-yaman ng mga kabihasnan at imperyo sa America at Africa, nakaimpluwensiya rin ito sa mga mamamayang naninirahan sa mga isla sa Pacific at sa mga karatig bansa nito sa Timog-silangang Asya sa kasalukuyan.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Mula sa iyong nabasa sa kabilang pahinga at sa naunang aralin, ilarawan at isulat ang palatandaan ng pag-unlad ng mga klasikong kabihasnan. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Klasikong Kabihasnan	Palatandaan ng Pag-unlad
Kabihasnan ng Africa	
Kabihasnan ng America	
Kabihasnan ng mga Pulo s Pacific	

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Mabigay ng ilang mga bansa o lugar na naimpluwensiyahan ng mga klasikong kabihasnan. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Ibigay ang mga kontribusyon nga bawat k l a s i k o n g kabihasnan sa iba't ibang salik ng pamumuhay ng mga tao sa kasalukuyan.

	Kabihasnan Africa	Kabihasnan America	Kabihasnan sa mga Pulo sa Pacific
Pampamahalaan			
Pangkalakalan			
Pangrelihiyon			

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Ibigay ang mga kontribusyon sa bawat klasikong kabihasnan sa nakakaipuwensiya sa kasalukuyang panahon. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

**Impluwensiya ng Kontribusyon sa
Kasalukuyang Pandaigdigang Kamalayan**

**Kabihasnang
Songhai**

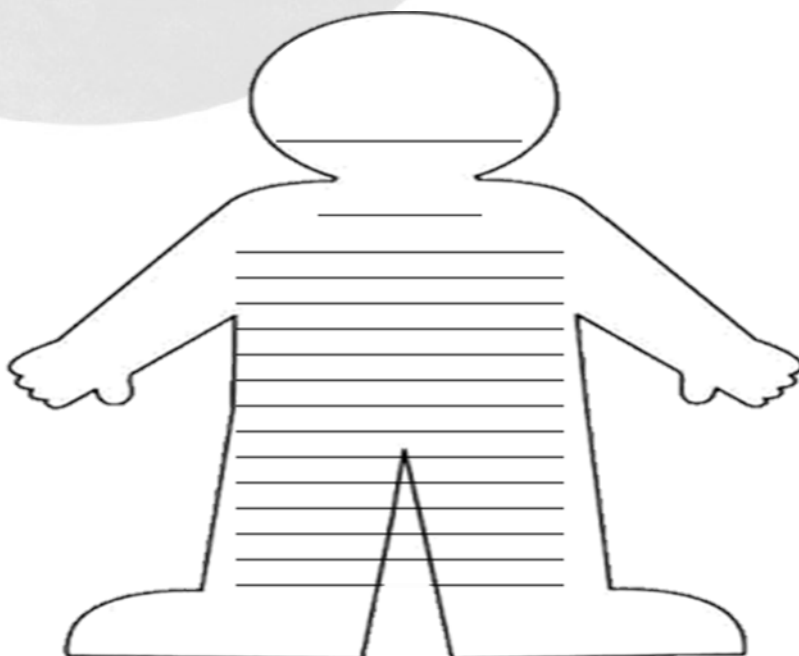
**Kabihasnang
Maya**

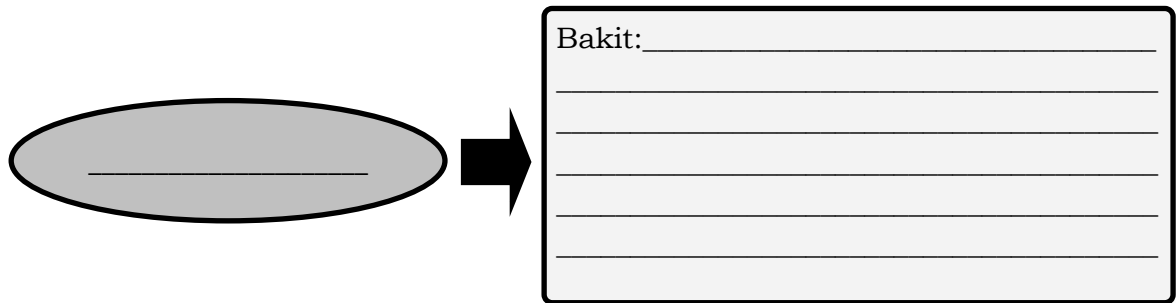
**Kabihasnang
Polynesia**

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Gumuhit ng isang katawan ng tao, tayahin kung anong kontribusyon o impluwensiya ng klasikong kabihasnan ang makikita sa iyong sarili. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Pumuli ka ng isang kontribusyon o impluwensiya mula sa alin mang klasikong kabihasnan, at ipaliwanag kung bakit ito ang napili mo. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Piliin ang titik kung anong klasikong kabihasnan ang tinutukoy ng bawat pangungusap. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

A. Kabihasnang Africa **B.** Kabihasnang America **C.** Kabihasnan ng mga Pulo

- _____ 1. Ang Emperador ng Japan ay hindi maaaring alisan ng kapangyarihan sa pamumuno.
- _____ 2. Ang mga bumuo ng lungsod-estado ay nakapagtatag ng sarili nilang kabihasnan.
- _____ 3. Dito napapaloob ang pinakamalaking pamilya ng wika sa daigdig.
- _____ 4. Dito makikita ang istruktura tulad ng Pyramid of Kukulcan, Pyramid of the Sun, at ang lungsod ng Machu Picchu.
- _____ 5. Ang imperyo ng Axum ay ang kasalukuyang Ethiopia.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Tatlong (3) konsepto na natutunan ko mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

Dalawang (2) mahalagang bagay na ayaw kong makalimutan mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.

Isang (1) gawain na gusto kong subukan mula sa aking natutunan sa Araling ito:

Mga Pagbabagong Naganap sa Europa sa Gitnang Panahon

I

Aralin

Ang kasaysayan ng mga pagbabago sa daigdig ay maiuugnay sa mga pangyayaring naganap sa Europa. Ang epekto ng mga pagbabagong ito ay nararamdaman pa rin natin hanggang sa ngayon sa ating lipunan at pamumuhay.

Sa araling ito, ating tatalakayin ang mga pagbabagong naganap sa Europa sa gitnang panahon. Dito ay matutunghayan natin ang mag pangyayaring nakaapekto sa iba't ibang bahagi ng pamumuhay ng tao partikular sa politika, ekonomiya at sosyo-kultural na aspeto ng lipunan.

Pagkatapos ng araling ito, inaasahang: natutukoy mo ang mga pagbabagong naganap sa Europa sa Gitnang Panahon, natataya ang pangyayaring naganap na nagdulot ng mga pagbabago sa Europa sa Gitnang Panahon at nasusuri ang pagkakaugnay ng mga pangyayari na nadulot ng pagbabago sa Europa sa Gitnang Panahon.

Pagbabagong Pampolitika sa Europa sa Gitnang Panahon

Pyudalismo

Mula sa ikasiyam hanggang ika-14 na siglo, ang pinakamahalagang anyo ng kayamanan sa Europe ay lupa. Kinakailangang pangalagaan ang pagmamay-ari ng lupa. Pangunahing nagmamay-ari ng lupa ang hari. Dahil sa hindi niya kayang ipagtanggol ang lahat ng kaniyang lupain, ibinabahagi ng hari ang lupa sa mga nobility o dugong bughaw. Ang mga dugong bughaw na ito ay nagiging vassal ng hari. Ang hari ay isang lord o panginoong may lupa. Ang iba pang katawagan sa lord ay liege o suzerain.

Ang Piyudalismo sa Gitnang Panahon ay nag-ugat sa paghahati-hati ng Banal na Imperyo ni Charlemagne batay sa kasunduan sa Verdum. Mahihinang tagapamahala ang mga tagapagmana ni Charlemagne kaya ang mga opisyal ng pamahalaan at mga may-ari ng lupain ay humiwalay sa pamumuno ng hari. Naibangon muli ang mga lokal na pamahalaan na ngayon ay pinatatakbo ng mga maharlikha katulad ng mga konde at duke. Ang madalas na pagsalakay ng mga barbaro ay nagbigay ligalig sa mga mamamayan ng Europe. Dahil dito, hinangad ng lahat ang pagkakaroon ng proteksiyon kaya naitatag ang sistemang Piyudalismo.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014; Project EASE Araling Panlipunan, Modyul 9: (Sistemang Pyudal sa Gitnang Panahon sa Europa)

Ang Holy Roman Empire

Isa sa mga mayor ng palasyo si Charles Martel, ang nagsikap na pag-isahin ang France. Tinalo niya ang mga mananalakay na Muslim. Mula noon, hindi na nangatangka ang mga Muslim na sakupin ang Kanlurang Europe.

Si Pepin the Short ang unang hinirang na hari ng France. Noong 768, humalili kay Pepin ang anak na si Charlemagne o Charles the Great, isa sa pinakamahusay na hari sa Medieval Period. Sa gulang na 40, kinuha niya si Alcuin, pinakamahusay na iskolar ng panahon upang magpaturo ng iba't ibang

wika. Inanyayahan din niya ang iba't ibang iskolar sa Europe upang turuan at sanayin ang mga pari at opisyal ng pamahalaan. Sinakop niya ang Lombard, Muslim, Bavarian at Saxon at ginawang mga Kristiyano.

Noong kapaskuhan ng taong 800, kinoronahan siyang emperador ng Banal na Imperyong Romano (Holy Roman Empire) ni Papa Leo III. Marami ang nagsabi na ang imperyo ang bumuhay na muli sa imperyong Romano. Sa panahon ng imperyo, ang mga iskolar ang naging tagapangalaga ng kulturang Graeco-Romano. Ang pagsasama-sama ng elementong Kristiyano, German, at Roman ang namayani sa kabihasnang Medieval.

Nang namatay si Charlemagne noong 814, humalili si Louis the Religious. Hindi nagtagumpay ang pagsisikap nitong mapanatili ang imperyo dahil sa paglaban ng mga maharlika. Nang mamatay siya, hinati ng kaniyang tatlong anak ang imperyo sa pamamagitan ng Kasunduan ng Verdun noong 841. Napunta kay Charles the Bald ang France; kay Louis the German ang Germany; atang Italy kay Lothair. Sa pagkakawatak-watak ng imperyo, nawalan ng kapangyarihan ang mga haring Carolingian sa mga maharlika at nagsimula na naman ang paglusob ng mga Viking, Magyar at Muslim. Namayani sa Europe ang mga maharlika at humina ang mga hari. Nagsimula ang isang sistematikong sosyo-ekonomiko, politiko at militari- ang piyudalismo.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014; Batayang Aklat sa Araling Panlipunan, Ikatlong Taon nina Mateo et. al. pahina 173-175

Manoryalismo

Ang Sistemang Manor ang sentro ng lipunan at ekonomiya ng mga tao na nakatira dito. Ang isang *fief* ay binubuo ng maraming manor na nakahiwalay sa isa't isa. Ito ay maaaring maihalintulad sa isang pamayanan (village) kung saan ang mga naninirahan dito ay umaasa ng kanilang ikabubuhay sa pagsasaka sa manor. Sakabilang dako ang kanilang panginoon ay dito rin umaasa sa kita ng pagsasaka samemor na kaniyang magiging kayamanan.

Ang kastilyo ng panginoong piyudal ang pinakapusod ng isang manor. Maaari ringang bahay sa manor ay isang malaking nababakurang gusali o kaya ay palasyo. Ang lupain sa loob ng manor ay nahahati ayon sa paggagamitan nito. Kumpleto sa mga kakailanganin ng magsasaka ang mga gamit sa manor. Para sa mga naninirahan doon, ang mga pangangailangan nila ay napapaloob na sa manor. Nandiyan ang kamalig, kiskisan, panaderya, at kuwadra ng panginoon. Mayroon ding simbahan, pandayan, at pastulan. Kung maibigan ng panginoon, ang mga kaparangan at kagubatan ay kaniyang hinahati ngunit nag-iwan siya ng pastulan na maaaring gamitin ng lahat.

Ang ilang sa mga naging pagbabago pa rin sa ekonomiya sa sistemang manoryalismo ay ang paggamit ng makabagong teknolohiya, paggamit ng salapi sa pakikipagpalitan ng kalakal, gayun din ang pagpapataw ng buwis at multa.

Paglakas ng Simbahan at Krusada

Noong mga unang taon ng Kristiyanismo, karaniwang tao lamang ang mga pinuno ng Simbahan na nakilala bilang mga presbyter na pinili ng mga mamamayan. Mula sa mga ordinaryong taong ito lumitaw ang mga pari at mga hirarkiya. Isang diyosesis ang kongregasyon ng mga Kristiyano sa bawat lungsod na pinamunuan ng Obispo. Nasa ilalim ng Obispo ang maraming pari sa iba't ibang parokya sa lungsod. Nang lumaganap ang Kristiyanismo mula sa lungsod patungo sa mga lalawigan, sumangguni sa mga Obispo ang mga pari sa kanilang pamumuno. Sa ilalim ng pamumuno at pamamahala ng Obispo, hindi

lamang mga gawaing espiritwal ang pinangalagaan ng mga pari, kundi pinangasiwaan din nila ang gawaing pangkabuhayan, pang-edukasyon at pagkawanggawa ng Simbahan. Bukod dito, ang Obispo rin ang namamahala sa pagpapanatili ng kaayusan at katarungan sa lungsod at sa iba pang mga nasasakupan.

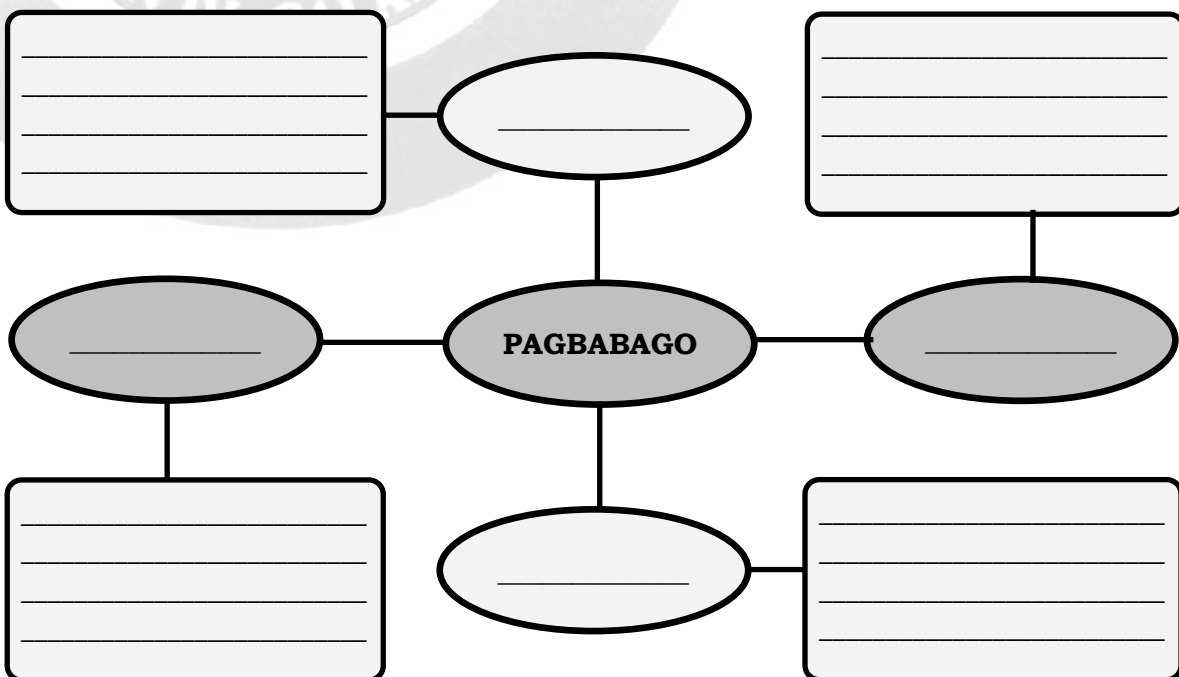
Ang Krusada ay isang ekspedisyong militar na inilunsad ng Kristiyanong Europeo dahil sa panawagan ni Pope Urban II noong 1095. Ito ay isang banal na labanan ng mga relihiyosong Europeo laban sa mga Turkong Muslim na sumakop sa banal na pook sa Jerusalem. Mula Jerusalem balak salakayin ng mga Turkong Muslim ang Imperyong Byzantine kaya humingi ng tulong ang Emperador ng Byzantine sa Papa sa Rome lalo pa at sa pagsalakay na ito ay mapalaganap ang relihiyong Islam. Sa panawagan ni Papa Urban, hinimok niya ang mga kabalyero (knights) na maging krusador at pinangakuan niya ang mga ito na papatawarin sila sa kanilang mga kasalanan; kalayaan sa mga pagkautang; at kalayaang pumili ng “fief” mula sa lupa na kanilang masakop.

Mayroong apat na yugto ng krusada naitala kasayasayan. Kung mayroon mang magandang naidulot ang Krusada, ito ay sa larangan ng kalakalan. Napalaganap ang komersyo at ito ay nagsilbing salik sa pag-unlad ng mga lungsod at malalaking daungan. Ang kulturang Kristiyano ay napayaman din.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Ibagay ang iba’t ibang pagpapakahulugan ng salitang “pagbabago” at mabigay ng halimbawa sa mga ito. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Ano ang sistemang Piyudalismo?

2. Paano nagsimula ang Piyudalismo sa Europa?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Ano ang ibig sabihin ng Holy Roman Empire?

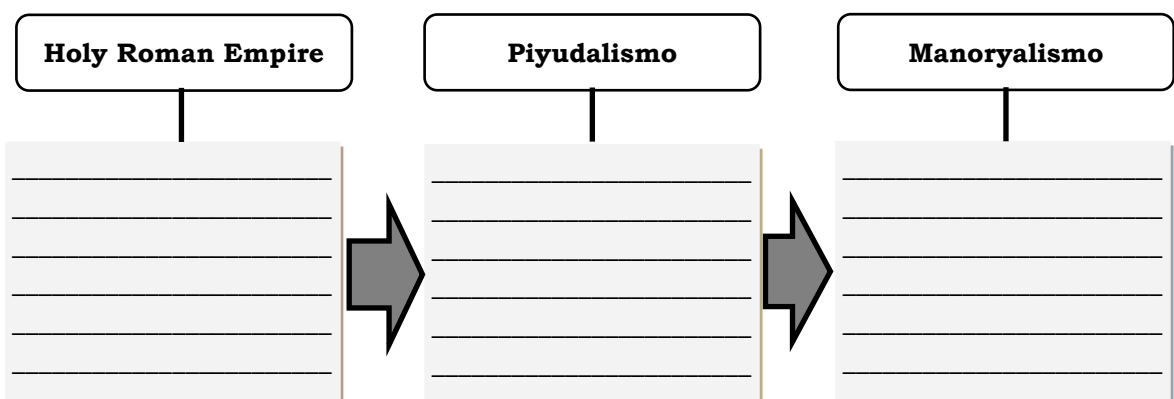
2. Paano ang sistema ng pamumuno sa Holy Roman Empire?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Saan maihahambing ang krusada sa kasalukuyang panahon? Ipaliwanag ang iyong sagot?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Ipaliwanag ang pagkakaugnay ng mga sumusunod na konsepto. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Paano nahahalintulad ang sistema noon sa ekonomiya ng Europa sa Gitnang Panahon sa ang kasalukuyan ukol sa paggamit ng pera, at pagpapataw ng buwis at multa?. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Biang 7: Sagutin ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang **TAMA** kung wasto ang tinatalakay ng pangungusap at **MALI** naman kung hindi. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

- _____ 1. Ang Piyudalismo sa Gitnang Panahon ay nag-ugat sa paghahati-hati ng Banal na Imperyo ni Charlemagne batay sa kasunduan sa Verdum.
- _____ 2. Ang pagsasama-sama ng elementong Kristiyano, French, at Roman ang namayani sa kabihasnang Medieval.
- _____ 3. Ang kastilyo ng panginoong piyudal ang pinakapusod ng isang manor.
- _____ 4. Noong mga unang taon ng Kristiyanismo, karaniwang tao lamang ang mga pinuno ng Simbahan na nakilala bilang mga presbyter na pinili ng mga hari o namamahala ng bayan.
- _____ 5. Ang lupain sa loob ng manor ay nahahati ayon sa paggagamitan nito.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8: Sagutin ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Tatlong (3) konsepto na natutunan ko mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

Dalawang (2) mahalagang bagay na ayaw kong makalimutan mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.

Isang (1) gawain na gusto kong subukan mula sa aking natutunan sa Araling ito:

1. _____.

Impluwensiya ng mga Kaisipang Lumaganap sa Gitnang Panahon

WEEKS

7-8

I

Aralin

Sa nakaraang aralin, tinalakay natin ang mga pagbabagong naganap sa Europa noong Gitnang Panahon. Sa aralin na ito, ating pagtutuunan naman ng pansin ang mga impluwensiya ng mga kaisipang lumaganap noong Gitnang Panahon.

Pagkatapos ng araling ito, inaasahang: natutukoy mo ang kaisipang lumaganap sa Gitnang panahon, natataya ang mga impluwensiya ng mga kaisipang lumaganap sa Gitnang Panahon at naiuugnay ang mga kaisipang ito sa mga nagyayari sa kasalukuyang panahon.

Kaisipang Lumaganap sa Gitnang Panahon Ang Sistemang Piyudalismo

Bukod sa mga nabanggit sa naunang aralin, sa sistemang piyudalismo nagkakaroon ng kasunduan ang isang maharlika o isang panginoong may lupa na magbahagi sa kapwa maharlika ng kanilang lupain. Nahahati sa tatlong pangkat ang lipunang Europeo sa panahong Piyudalismo tulad ng pari, kabalyero o maharlikang sundalo at mga alipin (serf).

Mga Pari. Hindi itinuturing ang mga pari na natatanging sektor ng lipunan sapagkat hindi namamana ang kanilang posisyon dahil hindi sila maaaring mag-asawa. Maaaring manggaling ang mga pari sa hanay ng maharlika, manggagawa at mga alipin.

Mga Kabalyero. Noong panahon ng kaguluhan kasunod ng pagkamatay ni Charlemagne, may matatapang at malalakas na kalalakihan na nagkusang loob na maglingkod sa mga hari at sa mga may-ari ng lupa upang iligtas ang mga ito sa mga mananakop. Dahil sa hindi umiiral ang paggamit ng salapi, ang magigiting na sundalo o kabalyero ang pinagkalooban ng mga kapisang lupa bilang kapalit ng kanilang paglilingkod. Ang mga kabalyero ang unang uri ng mga maharlika, tulad ng mga panginoon ng lupa, na maaaring magpamana ng kanilang lupain.

Mga Serf. Ito ang bumubuo ng masa ng tao noong Medieval Period. Nanatili silang nakatali sa lupang kanilang sinasaka. Kaawa-awa ang buhay ng mga serf. Nakatira sila sa maliit at maruming silid na maaaring tirahan lamang ng hayop sa ngayon. Napilitan silang magtrabaho sa bukid ng kanilang panginoon nang walang bayad. Wala silang pagkakataon na umangat sa susunod na antas ng lipunan tulad ng maharlika at malayang tao. Makapag-aasawa lamang ang isang serfsa pahintulot ng kaniyang panginoon. Lahat ng kaniyang gamit, pati na ang kaniyang mga anak, ay itinuturing na pag-aari ng panginoon. Wala silang maaaring gawin na hindi nalalaman ng kanilang panginoon.

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014; Kasaysayan ng Daigdig Batayang Aklat para sa Ikatlong Taon nina Vivar et. al pahina 148-149

Sa kabilang banda, isang magandang alaala ng Piyudalismo ang sistemang kabalyero (*knighthood*). Kinapapalooban ang kodigo ng kagandahang asal ng mga kabalyero (*chivalry*) ng katapangan, kahinahunan, pagiging marangal at maginoo lalo na sa kaibigan. Nagpapalaganap din ng mga saloobing Kristiyano ang sistemang kabalyero tulad ng pagtatanggol sa mga naaapi at paggalang sa

kababaihan. Banal at isang propesyon na pinagpala ng simbahan ang pagiging kabalyero. Kalakip nito ang tungkuling ipagtanggol at itaguyod ang Kristiyanismo.

Halaw sa Kasaysayan ng Daigdig Batayang Aklat para sa Ikatlong Taon nina Vivar et. al pahina 150

Ang Sistemang Manoryalismo

Ang manor ay isang malaking lupang sinasaka. Ang malaking bahagi ng lupain na umaabot ng $\frac{1}{3}$ hanggang $\frac{1}{2}$ ng kabuuang lupang sakahan ng manor ay pag-aari ng lord at ilan lamang sa mga magsasaka ang nagmamay-ari ng lupa.

Kaugnay nito, ang paglakas ng kalakalan ay naging malaking tulong sa paglago ng mga bayan. Nagkaroon ng pagbabago sa agrikultura bunsod ng pagtuklas ng mga bagong teknolohiya at mga bagong pamamaraan sa pagtatanim. Bunga nito, tumaas ang ani kaya nagkaroon ng magandang uri ng pamumuhay ang mga tao. Nakatulong din nang malaki ang pagsasaayos ng mga kalsada upang mapadali ang pagdala at pagbili ng mga produktong agrikultural. Marami ang nanirahan sa mga lugar na malapit sa pangunahing daan.

Sa paglawak ng kalakalan kung saan maraming lugar na ang sumali, naisip ng panginoong piyudal na magtatag ng taunang perya. Dito sa peryang ito nagkatagpo-tagpo ang mga mangangalakal. Sa peryang ito kumikita ang panginoong piyudal dahil siya ay naniningil ng buwis at multa dito. Dito sa peryang ito nakita ang paggamit ng salapi ngunit iba-iba ang kanilang salaping barya. Dahil dito, nagsulputan ang mga namamalit ng salapi (**money changer**), na sa maliit na halaga ay namamalit ng iba't ibang barya. Sa pagpapalit ng salaping ito nasabing nagsimula ang pagbabangko.

Natuklasan ng ilang mangangalakal na hindi delikado ang mag-iwan ng malalakinghalaga sa mga namamalit ng salapi. Ang salaping ito ay ipinautang din nang may tubo. Ang isang mangangalakal ay maaari ring magdeposito ng salapi sa isang lungsod at bibigyan siya ng resibo. Itong dineposito niya ay maaari niyang kolektahin sa ibanglungsod. Sa ganitong paraan naging ligtas ang paglipat ng salapi. Ang sistemang ito ng pagpapautang at pagbabangko ay nalinang sa hilagang Italya. Ang paggamit ng pera ay nakatulong sa paglalapit ng mga tao buhat sa iba'tibang lugar.

Sa pag-unlad ng kalakalan at industriya at paglawak ng mga bayan, isangmakapangyarihang uri ng tao ang lumitaw. Sila ay tinatawag na burgis (men of burg o burgers o bourgeoisie). Ang interes ng grupong ito ay nasa kalakalan. Ang mataas na uri ng bourgeoisie ay ang mauunlad na negosyante at mga bangkero

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Anu-anong uring Panlipunan mayroon sa Piyudalismo?

2. Ano ang kahalagahan ng lupa sa sistemang Piyudal?

Halaw mula sa AP 8 LM Draft: 3.24.2014

Gawain sa Pagkatuto Bialng 2: Ipaliwanag ang mga sumusunod na konsepto. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Ang **Kabalyero** ay _____.

Ang **Bourgeoisie** ay _____.

Ang **Serf** ay _____.

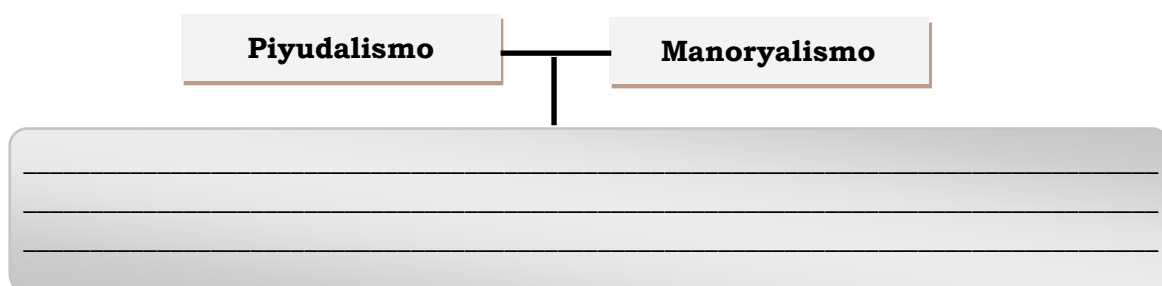
Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Gumawa ng isang paglalarawan sa buhay ng mga mamayan sa pamamagitan ng pag-uugnay ng kaisipang Piyudalismo at Manoryalismo. Iguhit ito. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Tukuyin ang ungayan ng mga sumusunod ng konsepto noong Gitnang panahon at sa kasalukuyang panahon sa pamamagitan ng pagtatala sa tsart. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

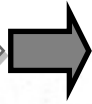
Kosepto	Paano ginagawa noon?	Paano gingawa ngayon?
Pagiging Kabalyero		
Pagbabayad ng buwis		
Pagpapataw ng multa		

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Bumuo ng isang makabuluhang pahayag na nagpapaliwanag sa kalagayan ng mga karaniwang mamamayan sa Gitnang Panahon sa pamamagitan ng natutunan mo sa Piyudalismo at Manoryalismo. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Sagutin ang tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Kung ikaw ay isang Kabalyero sa kasalukuyang panahon kodigo ang isasabuhay mo?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Sagutin ang mga sumusunod na tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Tatlong (3) konsepto na natutunan ko mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.
3. _____.

Dalawang (2) mahalagang bagay na ayaw kong makalimutan mula sa Aralin:

1. _____.
2. _____.

Isang (1) gawain na gusto kong subukan mula sa aking natutunan sa Araling ito:

Gawain sa Pagkatuto Bilang

Panuto: Tukuyin kung anong kaisipan mula sa Gitnang Panahon nabibilang ang mga salita sa ibaba. Ilagay ang SP kung Sistemang Piyudalismo at SM kung Sistemang Manoryalismo. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

_____ 1 Pari	_____ 11 Multa
_____ 2 Bourgeoisie	_____ 12 Kabalyero
_____ 3 Serf	_____ 13 Pera/Salapi
_____ 4 Fief	_____ 14 lupa
_____ 5 Maharlika	_____ 15 Manor
_____ 6 Buwis	
_____ 7 Perya	
_____ 8 Mandirigma	
_____ 9 Bango	
_____ 10 Kodigo	

Susi sa Pagwawasto

Week 1:

1. MALI
2. MALI
3. TAMMA
4. MALI
5. TAMMA

Week 2:

1. B
2. C
3. D
4. A
5. C

Week 3:

1. Ghana
2. Songhai
3. Aztec
4. Polynesia
5. Mana

Week 4:

1. A
2. B
3. C
4. B
5. A

Week 5:

1. TAMMA
2. MALI
3. TAMMA
4. MALI
5. TAMMA

Week 6:

1. SP
2. SM
3. SP
4. SM
5. SP/SM
6. SM
7. SM
8. SP
9. SM
10. SP
11. SM
12. SP
13. SM
14. SP/SM
15. SM

PIVOT Assessment Card for Learners

Personal na Pagtataya sa Lebel ng Performans Para sa Mag-aaral

Pumili ng isa sa mga simbolo sa ibaba na kakatawan sa iyong naging karanasan sa pagsasagawa ng mga gawain. Ilagay ito sa Hanay ng LP o Lebel ng Performans. Basahin ang

- ★ -Nagawa ko nang mahusay. Hindi ako nahirapan sa pagsagawa nito. Higit na nakatulong ang gawain upang matutuhan ko ang aralin.
- ✓ -Nagawa ko nang maayos. Nahirapan ako nang bahagya sa pagsasagawa nito. Nakatulong ang gawain upang matutuhan ko ang aralin.
- ? -Hindi ko nagawa o nahirapan ako nang labis sa pagsasagawa nito. Hindi ko naunawaan ang hinihingi sa gawain. Kailangan ko pa ng paglilinaw o

Gawain sa Pagkatuto

Week 1	LP	Week 2	LP	Week 3	LP	Week 4	LP
Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8	

Week 5	LP	Week 6	LP	Week 7	LP	Week 8	LP
Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8	

Paalala: Magkaparehong sagot ang ilalagay sa LP o Lebel ng Performans sa mga gawaing nakatakda ng higit sa isang linggo o week. Halimbawa: Ang aralin ay para sa Weeks 1-2, ilalagyan ang hanay ng Week 1 at Week 2 ng magkaparehong ★, ✓, ?.

Sanggunian

AP 8 LM Draft: 3.24.2014

Project EASE Araling Panlipunan III – Modyul 4: Ang Pagsibol ng Sibilisasyong Griyego

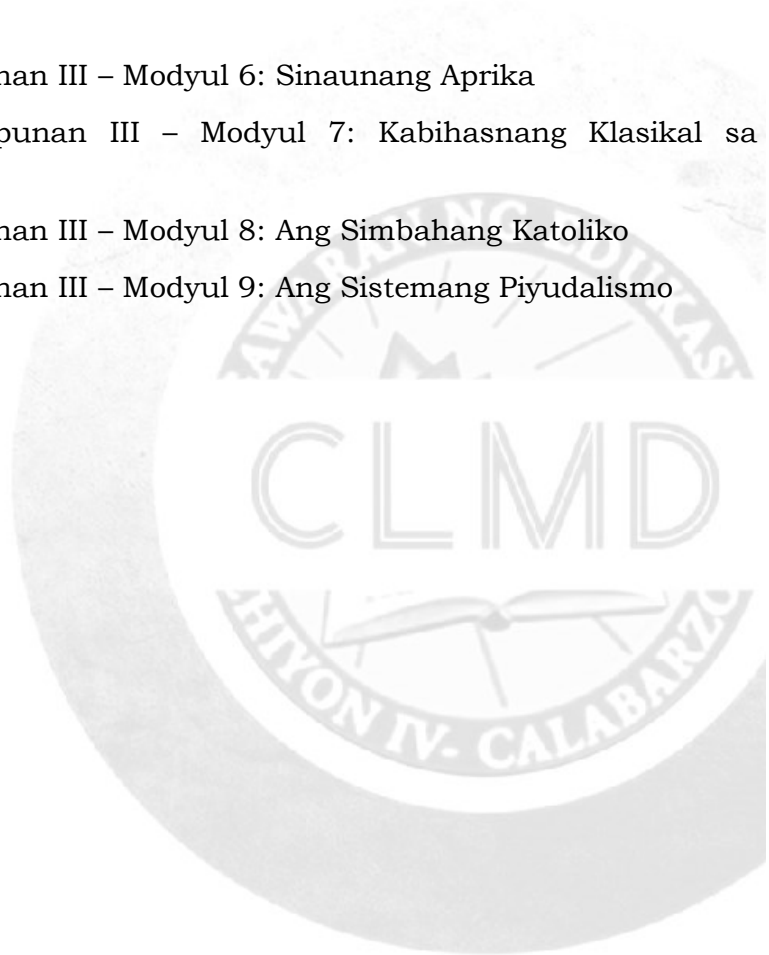
Project EASE Araling Panlipunan III – Modyul 5: Ang Pagsibol ng Imperyong Romano

Project EASE Araling Panlipunan III – Modyul 6: Sinaunang Aprika

Project EASE Araling Panlipunan III – Modyul 7: Kabihasnang Klasikal sa Amerika at Pacifico

Project EASE Araling Panlipunan III – Modyul 8: Ang Simbahang Katoliko

Project EASE Araling Panlipunan III – Modyul 9: Ang Sistemang Piyudalismo

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education Region 4A CALABARZON

Office Address: Gate 2 Karangalan Village, Cainta Rizal

Landline: 02-8682-5773 local 420/421

Email Address: lrmd.calabarzon@deped.gov.ph

